

לוח השנים
בתנ"ך

הקדמה

הלוח - זמנו ומטרתו

'לוח השנים בתנ"ך' שלפנינו ערוך לאלף שנה, שנות תולדות ישראל בתנ"ך, מתחילת יצירת עם ישראל ביציאת מצרים, ועד 40 שנה בתחילת בית המקדש השני, סיום הנבואה בישראל¹. עיקרו של הלוח עוסק ב-850 שנה, מכניסת ישראל לארץ בתחילת ספר יהושע ועד חורבן המקדש בסוף ספר מלכים². והוספתי בתחילתו את 40 שנות המדבר, ובסופו עוד 110 שנה [70 שנה של גלות בבל, ועוד 40 שנה בתחילת בית שני]³. ב'לוח' יש סקירה של כל שנה ושנה ממאורעות הנביאים. הלוח מסייע בראיה חזותית להמחיש בכל ספר מן הנביאים, את אורך התקופה שהוא עוסק בה, את זמן המאורעות השונים המתוארים בו, ומה פער השנים ביניהם ובין מאורעות בספרים אחרים. וגם מאיר עיניים ומעורר תשומת לב לאותן שנים רבות שאין מסופר מה אירע בהם. את סדר הזמנים למדתי מ'סדר עולם'⁴ ומדברי המפרשים.

מקראה

הלוח נפרס על שני עמודים בספר, ונקרא מימין לשמאל. כל תא מציין שנה [שורה = 10 שנים]⁵, בצידו העליון מימין נכתבה השנה לבריאה⁶, ובתוכו נכתב המאורע שאירע בשנה

1. משנת ב' תמ"ח לבריאה (יצ"מ ומתן תורה) עד שנת ג' תמ"ח (אלף שנה - גמ' ע"ד י א). ולגבי שנת סיום הנבואה עי' להלן בסוף 'הלוח', הערות 156-157.
2. עי' בסבלה בעמ' 357.
3. באותם 110 שנה (שלאחר החורבן) עוסקים ספרי התנ"ך: דניאל, עזרא ונחמיה, מגילת אסתר, חגי וזכריה. והלוח יכול לסייע להבנת סדר המאורעות בספרים אלו. ואולם מכיון ש'נביאים סדורים' לא עוסק בספרים אלו לא כתבתי בפירוט את כל העניינים שנזכרים בספרים אלו, אלא רק מאורעות מרכזיים של אותה תקופה. וכמו כן קיצרתי מאוד ב-40 שנות המדבר (שלפני ספר יהושע), והזכרתי בהם מאורעות מרכזיים. בספרי 'תורה סדורה' יש הרחבה ופירוט מאורעות שנות ישראל במדבר, בכמה טבלאות.
4. המובא להלן בסוף הספר, מעמוד 393.
5. צורה זו של כתיבת הלוח מקילה על חישוב מרחקי שנים בין מאורעות. למשל, בעמ' 365: הפרש השנים בין יציאת מצרים לכניסה לארץ, ניכר בכירור לעין, כש'יורדים' 4 שורות מהתא המציין את שנת 2,448 [כל שורה מתחת לאותו תא היא 10 שנים] לשנת 2,488.
6. בכדי לקצר נכתבו מספרי השנים בקיצור (בכל אלף שנים, מ-1 עד 999), והמספר המלא של התאריך נכתב בכל שורה, בתחילתה ובסופה. [מלבד מאורעות מרכזיים מאוד, בהם נכתבה השנה במלואה: יציאת מצרים, הכניסה לארץ, בנין המקדש, חורבן הבית].

זו⁷. מאורעות שהיו ברצף של כמה שנים נצבעו בצבע אחיד⁸. מסומנים בלוח גם שנות השמיטה והיובל⁹. שמיטה - ש - יובל - ש. בספר שופטים - המספר בסוגריים מציין את מספר שנות השופט, או שנות השעבוד¹⁰. בספר מלכים - בשנה ראשונה של המלך מצוייר לצידו כתר [כהה למלך יהודה - ש, ובהי' למלך ישראל - ש], ובסוגריים מספר שנות מלכותו. אם שנותיו קטועות או חסרות¹¹ מסומן ב-* צמוד לשנות מלכותו. ♦ במקומות רבים בספר מלכים נכתב [בכתב קטן] מתחת

7. גם התאריך של אותו מאורע נכתב פעמים רבות [החודש באותה שנה, ויש שנוסף גם התאריך בחודש], עפ"י המפורש בפסוק או בדברי חז"ל (ומצויין המקור בהערה). ♦ מאורעות המפורשים במקומם, כפי סדר הנביאים (יהושע, שופטים, שמואל, מלכים), בד"כ לא נכתב להם מקור. מאורע שנכתב בתנ"ך במקום אחר, או הוזכר בדברי חז"ל, נכתב מקורו בלוח עצמו (בסוגריים בכתב דק), ולפעמים בהערה. מאורע שלא מצאתי מקור לשנה שהתרחש, נכתב לפניו סימן שאלה.
8. למשל: 7 שנות כיבוש הארץ, 7 שנות חלוקת הארץ לשבטים, שנות מגילת אסתר.
9. עפ"י רמב"ם הל' שמו"י פ"י. יש מאורעות בתנ"ך שחז"ל מציינים את זמנם לפי שנת השמיטה או היובל (עי' להלן בלוח השנים הערות 17, 35, 97, 108, 117, 125). ועי' גם רש"י (ויקרא כו לה) - חישוב 70 שמיטות ויובלות שביטלו ישראל.
10. נכתב בשנה ראשונה של השופט (לצד שם השופט) או השעבוד (לצד שם העם המשעבד). והשנים שצויינו בטבלה בספר שופטים הם השנים שהיו בפועל, כפי שביארו חז"ל, ולא תמיד תואם ללשון הכתוב בפסוקים. על שינויים אלו עי' בטבלה בעמ' 77.
11. שנים קטועות - שנתו האחרונה חופפת לשנה ראשונה של המלך הבא אחריו. שנים חסרות - בנו קלך בסוף שנותיו וכד'. בלוח השנים לא הבדלנו בין 'קטועות' ל'חסרות', ועי' בעמ' 166 בלוח רשימת מלכי יהודה וישראל, שם צויין ההבדל בין המלכים, מי שנותיו קטועות ומי שנותיו חסרות. הגר"א (ביאור לסד"ע טו. מובא בעמ' 414 הערה 113) כותב: שנות מלכי ישראל עד אחזיה בן אחאב קטועים, ושנות מלכי יהודה שלמים. ועי' רש"י מ"א כב נב. ♦ בענין חשבון השנים בספר מלכים. אצל כל מלך נכתב (בד"כ בתחילת מלכותו) כמה שנים קלך. אבל כשמחשבים את כולם יחד מוכרחים לומר שלא כל מספר השנים הם מלאים. למשל, רחבעם (מלך יהודה) וירבעם (מלך ישראל) התחילו למלוך כאחת (מל"א יב), וכן אחזיהו (מלך יהודה) ויהורם (מלך ישראל) מתו יחד (מל"ב ט). אבל צירוף מספר שנותיהם (6 מלכים מרחבעם עד אחזיהו ו-8 מלכים מירבעם עד יהורם) כפי הכתוב בפסוקים אינו תואם! מלכי יהודה - 94 שנה, ומלכי ישראל - 98 שנה [ומספר השנים שעברו באמת הם 190]. על כרחנו לומר שחלק מהשנים אינן כפשוטן. [7 מלכי ישראל עד אחזיהו שנותיהם מקוטעות. יהורם מלך ישראל מת בתחילת שנתו ה-12 (א"כ למעשה כאילו גם אצלו מקוטעת). ובמלכי יהודה: לאבים חסרה שנה (מקוטעת), ליהושפט שלוש, וליהורם אחת]. ועי' גם בהערת צמח דוד (אלף שלישי שנת תתקסד. לר' דוד גאון, תלמיד המהר"ל והרמ"א): דע שבשנות המלכים שלפנינו נפלו ספקות ומבוכות גדולות... והגר"א (סוף דה"ט) מעיר על חשבונות המלכים שבפירושו רש"י: חשבון המלכים שברש"י בנביאים - אינם מדוקדקים, ובכמה מקומות שותרים זה את זה, כי כמה מלכים שמלכו בחיי אביהם, וכמה מהמלכים שעמדו באמצע שנה ומונין השנה לזה ולזה. הגר"א שם מתייחס לרש"י בדה"י, אך מלשונו משמע שזו הערה כללית על רש"י בנביאים'. [לגבי רש"י על דה"י, מקובל שאינו פירוש רש"י (יד מלאכי כללי רש"י אות ז, רש"ש פסחים ב א ד"ה תוס'). וכמו שרואים שישן סתירות בין פירושו רש"י בספרים אחרים לפירושו בדה"י (למשל: מל"א ז לט, דה"ב ד י. מל"ב כב לד, דה"ב יח לג, ועוד). וכן מוכח מכמה מקומות שהפירוש בדה"י מביא מפירושו רש"י! (ידינו שלמה - דה"ב ג טו, כב יא). גם בפירוש דע"מ קוראים לפירוש זה 'המיוחס לרש"י'. אמנם בספר זה כשהבאתי בהערות מהפירוש לדה"י קראתי לו רש"י, בכדי לא להאריך].

שנה שהיו בה רק 5 ימים אחרונים של השנה [מכ"ה באלול¹⁹ עד כ"ט ב]. ואילו המנין שהקדמונים מנו את שנות התנ"ך הוא מהשנה הבאה, מהיום הראשון שנברא האדם בא' תשרי. וכן סדר עולם מנה משנת יצירת האדם²⁰. ולפי שיטה זו [המפורסמת במנין שנות התנ"ך] ערכתי את הלוח שלפנינו. אך כאמור יש לדעת, שיש הפרש שנה לחשבון שלנו היום. ולכן כשבאים לחשב כמה שנים עברו מיציאת מצרים²¹, או מחורבן בית שני²² יש להוריד שנה מהחשבונות המקובלים לספירת מאורעות התנ"ך.

למאורע מספר השנים למלכותו או לשנות מלך אחר¹². ♦ לפענוח ראשי תיבות וקיצורים הנזכרים בלוח ובהערות - עי' בלוח שבסוף הספר.

חישוב שנות המלכים

חז"ל לימדונו כלל חשוב לגבי מנין שנות מלכי ישראל, והוא שבניסן מתחדשת שנה (בניסן ראש השנה למלכים). דהיינו, מלך שהתחיל למלוך אפילו יום קודם, בכ"ט אדר, למחרת בא' ניסן נחשבת שנתו השניה!¹³ למשל: שלמה המלך התחיל למלוך בניסן¹⁴ שנת 2,925. בעוד שלוש שנים (שנת 2,928) בניסן, חודש לפני יסוד המקדש (בחודש זיו', אייר) - התחילה שנתו הרביעית. וכוונת הכתוב (מל"א א' 1) 'בשנה הרביעית... למלוך שלמה', לתחילת שנתו הרביעית¹⁵.

חישובים אלה, ועוד רבים אחרים, הקשו עלי מאוד בעבודת עריכת הלוח. והרי כל שינוי של שנה משפיע על כל המשך השנים. בדרך-כלל החישובים כאן הם עפ"י סד"ע וביאור הגר"א¹⁶. השתדלתי לדייק כפי שהאיר ה' את עיני, וכפי שידי [יד כהה ומוגבלת] מגעת, ויתכן שטעיתי בכמה חשבונות.

הפרש שנה בין השנים בלוח למנין שאנו מונים כיום¹⁷

המנין שאנו מונים היום, ה'תשע"ח לבריאת העולם, הוא לשנת יצירת העולם¹⁸, שנת 'תוהו',

19. לשיטת ר' אליעזר שהעולם נברא בתשרי (ר"ה י ב, כו א), וכך אנו נוקטים לענין חשבונות שנות העולם. התאריך כ"ה באלול נזכר במדרש. פסיקתא רבתי, פיסקה מו ד"ה זה היום, הובא בר"ן ר"ה ג א ברי"ף. וכן בתוס' ר"ה ח א ד"ה לתקופות.

20. הנקרא מולד וי"ד. ופירושו: אדם הראשון נוצר בראש השנה ביום שישי (=ו') בדיוק בשעה 14 (=ד'). וכדברי הגמ' (סנהדרין לח ב) שבתחילת שעה שלישית של היום (היא שנת 14 מתחילת הלילה) נמתחו אבריו של האדם. ♦ בעל סדר עולם כך פותח את ספרו: מאדם עד המבול אלף ותרנ"ו שנים. וזה פרטן: אדם ק"ל (130 שנה), שת ק"ה וכו'. [ואילו לפי המנין שאנו מונים היום אדם הראשון מת בשנת 931 (ליצירה, שקדמה 'שנה' לאדם) והמבול היה בשנת 1,657]. גם בעל סדר עולם זוטא (מתקופת הגאונים) מונה בשיטת הסדר עולם. ונזכרים שם השנים הבאות: הירידה למצרים בשנת ב' רלו לכריאה, יציאת מצרים בשנת ב' תמו, בנין המקדש בשנת תתקכח, וחורבנו בשנת ג' שלח. שנים אלו נזכרים גם ברש"י ע"ז ט א, ועוד. ואלו הם השנים המפורסמות של ספירת השנים בתנ"ך. אלא שיש לדעת שזו שיטת ספירה שונה משלנו, ה'מפגרת' שנה מחשבוננו.

21. השנה (תשע"ח) בחג פסח מלאו 2,329 שנה ליציאתנו ממצרים לחירות עולם. [ולא 2,330 לפי החישוב משנת ב' תמח].

22. השנה (תשע"ח) בט' באב ימלאו 1,949 שנה [ולא 1,950 לפי החישוב משנת ג' תתכח] לחורבן בית קדשנו ותפארתנו. אנו מתפללים ומתחננים שעוד קודם נזכה לגאולה השלמה, ונחגוג השנה את תשעה באב בששון ושמחה (זכריה ח יט, רמב"ם סוף הל' תעניות). וכבר העיר על כך ר' יהונתן אייבשיץ (תומים, חו"מ ט"ז סו סק"ג) שטועים כל מדפיסי הלוחות שמוסיפים שנה לחורבן. וכל שנה היא משמעותית, כלשונו: 'וכל שנה ושנה זימנא הוא, שירחם ה' עמו ולקראו דרור'. [גם בימינו כל לוח כותב שנה אחרת לחורבן...].

12. כמו שנכתב בבבלי תמיד בשנים החופפות של מלכי יהודה וישראל, בתחילת שנות המלך, איזו שנה היא למלך המקביל לו במלכות השניה. לדוגמא: 'ובשנת שמנה עשרה לפלג ירקעם פן נכט מלך אבנים על הנה' מל"א טו א. ♦ אם מספר השנים לא נכתב במפורש בבבלי אלא בדברי חז"ל, כתבתיו בסוגריים.

13. משנה תחילת מסכת ר"ה, וגמ' שם ב ב. הערות רבות בלוח שלפנינו מתייחסות לשנות המלכים, עפ"י העקרון הזה של התחדשות שנת המלך בניסן.

14. עי' להלן בלוח הערה 33.

15. ביאור הגר"א יחזקאל מ א. ונראה שטעו בזה כמה ספרים (צמח דוד, סדר הדורות. וכן נכתב בתנ"ך 'ימינים') שכתבו את תחילת מלכות שלמה (ושנת מות דָּוִד) בשנת 2,924. כולם מונים את בנין המקדש בשנת 2,928 (עי' להלן בלוח הערה 35), וכיון שהיה בשנה רביעית לשלמה נקטו 4 שנים קודם את תחילת מלכותו. אך לא התחשבו בחילוף שנות המלכים בחודש ניסן! ובאמת מאז שהתחיל שלמה למלוך עברו 3 שנים וחודש, ולכן שנת מלכותו היא 2,925.

16. אך ישנם גם מקומות בודדים שנאלצתי לכתוב באופן אחר, לצורך השוואת השנים בשאר הלוח. במשך השנים שעסקתי בחשבונות השנים בספרי הנביאים ועריכת הלוח, נאלצתי לשנות כמה וכמה פעמים את מיקומם של מאורעות מסויימים בלוח, בכדי להתאים ולהשוות למאורעות השונים.

17. תודה לידידי המלומד ר' דוד רוזנצווייג שסייע לי בהבהרת חשבונות אלו. זהו נושא ארוך עם שיטות רבות. והובאו כאן בקצרה שתי השיטות העיקריות בסוגיה זו. ועי' ברמב"ם הל' קידוש החודש פ"ח ה, ובמפרש שם. שו"ע חו"מ סי' סו א, בביאור הגר"א שם ובתומים שם סק"ג, שו"ת התשב"ץ ח"ג סי' שא.

18. הנקרא מולד בהר"ד. ופירושו: מולד הלבנה בראש השנה (התיאורטי של שנת היצירה. כשמחשבים למפרע את חודשי השנה. כל חודש של לבנה הוא כ"ט ימים י"ב שעות ותשצ"ג חלקים) היה ביום שני (=ב') שעה חמישית (=ה'). השעות נספרות מהזמן שבין חצות היום והלילה, בערך בשקיעת השמש) ו-204 חלקי שעה (=ר"ד).

לוח השנים בתנ"ך

אלף שנה - מיציאת מצרים עד סיום הנבואה

[40 שנה במדבר + 850 שנה בארץ + 70 שנה בגלות בבל + 40 שנה במקדש השני]

ספרי יהושע - מלכים: 1850 שנה, מהכניסה לארץ עד החורבן

[ב' תפח - ג' שלט. 3,339 - 2,488 לבריאה]

2,450	449	2,448	447	446	445	444	443	442	2,441	
	ניסן- הקמת המשכן ⁶	ניסן- יציאת מצרים ⁴	ניסן- מעמד הסנה ²							
	אב- הגזירה לא להיכנס לארץ ⁷	סיון- מתן תורה ⁵	תמוז- תחילת מכות מצרים ³							
2,460	459	458	457	456	455	454	453	452	2,451	
2,470	469	468	467	466	465	464	463	462	2,461	
2,480	479	478	477	476	475	474	473	472	2,471	
2,490	489	2,488	487	486	485	484	483	482	2,481	
	כיבוש הארץ	תשרי- כיבוש עוג שבט- ספר דברים ז' אדר- מות משה ¹¹ י' ניסן- כניסה לארץ [מעבר הירדן] ¹² ג' תמוז- 'שמש בגבעון דום' ¹³	ניסן- מות מרים ⁸ אב- מות אהרן ⁹ אלול- כיבוש סיחון ¹⁰							
2,500	499	498	497	496	495	494	493	492	2,491	
				חלוקת הארץ לשבטים			כיבוש הארץ			

1. גיטין פח א (י'שהקדים שתי שנים). עי' בעמ' 357.
2. שמות ג, סד"ע ה.
3. ביאור היעב"ץ לסדר עולם פ"ג. עי' בהרחבה בספרי 'תורה סדורה' עמ' 275-273.
4. שמות יב, סד"ע ה.
5. שמות יט, סד"ע ה-ו, גמ' שבת 99-פח.
6. שמות מ, סד"ע ז.
7. בעקבות חטא המרגלים [חזרו מהריגול בח' באב], נגזר על אותו הדור להתעכב במדבר 40 שנה, כנגד 40 יום שריגלו בארץ. במדבר יד, תענית כט א.
8. במדבר כ, סד"ע ט.
9. במדבר לג לח, סד"ע שס.
10. במדבר כא, במדבר רבה פר' יט לב. שם גם מבואר שמלחמת עוג היתה בתשרי, אחר הרגל (ככתוב בלוח כאו בשנה הבאה).
11. דברים לד, סד"ע י, קידושין לח א.
12. יהושע ד, סד"ע שס.
13. יהושע י, סד"ע יא.

2,510	509 [שמיטה ראשונה!]	508	507	506	505	504	503 הקמת המשכן בשילה ¹⁵ [התחילו למנות למעשרות, שמיטות ויובלות] ¹⁶	502 חזרת בני גד וראובן לעבר הירדן ¹⁴	2,501 חלוקת הארץ
2,520	519	518	517	516 מות יהושע (כ"ו ניסן) ואלעזר ¹⁷ ♦ ♦ ♦ שעבוד ארם נהריים ¹⁸ (8)	515	514	513	512	2,511
בתקופה זו התרחשו: פסל מיכה, כיבוש ליש, פילגש בגבעה ¹⁹									
2,530	529	528	527	526	525	524 עֲתַנְיָאֵל (32)	523	522	2,521
2,540	539	538	537	536	535	534	533	532	2,531
2,550	549	548	547	546	545	544	543	542	2,541
2,560	559	558	557	556 שעבוד מואב (18)	555	554	553	552 (יובל ראשון!)	2,551
בתקופה זו - מגילת רות ²⁰									
2,570	569	568	567	566	565	564	563	562	2,561
2,580	579	578	577	576	575	574 אַהוּד (62)	573	572	2,571
2,590	589	588	587	586	585	584	583	582	2,581
2,600	599	598	597	596	595	594	593	592	2,591

14. יהושע כב. יהושע עמ' 298 ♦ סד"ע (שם): יהושע עשה עמהם שמיטה ראשונה. שניה לא הספיק לגומרה עד שמת (פירוש, שמת כמה חודשים לפני סוף השנה). ובפרק יב בסד"ע: בו בפרק (-של מות יהושע) מת אלעזר.

15. יהושע יח.

16. סד"ע שם, רמב"ם הל' שמו"י פ"י ב.

17. יהושע כד. ♦ התאריך כ"ו ניסן מבואר במגילת תענית. מאמר אחרון, הובא בשו"ע או"ח סי' תקפ ב, ובעיונים לספר שופטים ג.

18. שופטים ג.

19. שופטים יז-כא. סד"ע יב, רש"י יז א.

20. לשיטת סד"ע יב. ועיי' הערה 23.

2,610	609	608	607	606	605	604	603	602	2,601
2,620	619	618	617	616	615		613	612	2,611
2,630	629	628	627	626	625	624	623	622	2,621
2,640	639	638	637	636 שעבוד כנען (20)	635 שָׁמְגוּר (בסוף ימי אהור'21)	634	633	632	2,631
2,650	649	648	647	646	645	644	643	642	2,641
2,660	659	658	657	656 דְּבוּרָה וּבְרִיקָה (20)	655	654	653	652	2,651
3,670	669	668	667	666	665	664	663	662	2,661
2,680	679	678	677	676 שעבוד מדין (7)	675	674	673	672	2,671
2,690	689	688	687	686	685	684	683 גִּדְעוֹן (40)	682	2,681
2,700	699	698	697	696	695	694	693	692	2,691
2,710	709	708	707	706	705	704	703	702	2,701
2,720	719	718	717	716	715	714	713	712	2,711

2,721	722	723 אֲבִימֶלֶךְ (3)	724	725	726 תוֹלַע (22)	727	728	729	2,730
2,731	732	733	734	735	736	737	738	739	2,740
2,741	742	743	744	745	746	747	748 יָאִיר (22)	749	2,750
2,751	752	753	754	755	756	757	758	759	2,760
2,761	762	763	764	765	766	767	768	769	2,770 שְׁעוּבָה עֲמוֹן (18) (עד שנה שניה ליפתח)
2,771	772	773	774	775	776	777	778	779	2,780
2,781	782	783	784	785	786 יִפְתָּח (6)	787 שְׁנֵה לְכִיבוֹשׁ 300 שְׁנֵה לְכִיבוֹשׁ סִיחוֹן ²² (יא כו)	788 מִכָּאן עַד בְּנֵינְהֶם הַמְקֻדָּשׁ - 140 שְׁנֵה (ט"ו טז)	789	2,790
2,791	792	793	794	795	796	797	798	799	2,800
2,801	802	803	804	805	806 עֲבֻדוֹן (7)	807	808	809	2,810
2,811	812	813	814	815	816	817	818	819	2,820
2,821	822	823	824	825	826	827	828	829	2,830
2,831	832	833	834	835	836	837	838	839	2,840
מֹת שְׁמֻשׁוֹן (סוף 40 שְׁנֵה שְׁעוּבָה לפְלִשְׁתִּים ²⁴)	מִיָּנִי עֲלִי [לְכָה־ג וְשׁוּפֹט] (בן 58) ♦ נָדַר חֲנָה (תְּשֵׁרֵי) לִידַת שְׁמוּאֵל (אִייר)								

2,841	842	843	844	845	846	847	848	849	2,850
				לידת איש בושת (בן שאול)					
2,851	852	853	854	855	856	857	858	859	2,860
				לידת דָּוִד (סיון)					
2,861	862	863	864	865	866	867	868	869	2,870
2,871	872	873	874	875	876	877	878	879	2,880
תבוסה מול הפלשתים [ושבי הארון], מות עלי ובניו - חורבן שילה (י' אייר)	חזרת הארון מפלשתים (בקיץ)	הארון בקריית-יערים (למשך 20 שנה ²⁵). המשכן בנוב (למשך 13 שנה)							
2,881	882	883	884	885	886	887	888	889	2,890
בני שמואל שופטים. בקשת המלוכה (שנה עשירית לשמואל ²⁶)	המלכת שאול מלחמתו בבני עמון	מלחמת שאול בפלשתים	משיחת דָּוִד למלך (בן 29).	רדיפות שאול אחרי דָּוִד	מזימת שאול להרוג את דָּוִד	המלכת דָּוִד בהברון (בן 30) ♦ המלכת איש-בושת על ישראל ²⁷	המלכת דָּוִד בגבעון (למשך 50 שנה)	הריגת אבנר, הריגת איש-בושת	
2,891	892	893	894	895	896	897	898	899	2,900
	המלכת דָּוִד על כל ישראל	כיבוש י-ם והעלאת הארון לעיר דָּוִד (בן 37) (למשך 43 שנה ²⁸)							
2,901	902	903	904	905	906	907	908	909	2,910
2,911	912	913	914	915	916	917	918	919	2,920
	המלחמה בבני עמון והארמים (י"ג)	לקיחת בת-שבע ♦ לידת שלמה אמנון ותמר		הריגת אמנון - אבשלום ברח לגשור (ל-3 שנים)			חזרת אבשלום לירושלים (ועדיין שנתיים לא ראה את דָּוִד)		אבשלום מתראה עם דָּוִד [גונב את לב ישראל]. מרד אבשלום ²⁹ [במשך 6 חודשים ³⁰]

28. עד הכנסתו למקדש. סד"ע יד.
 29. שנה 36 למלכות דָּוִד, 40 לבקשת המלוכה. סד"ע שט.
 30. מדרש שמואל פר' כו, רד"ק שמ"ב פ"ה ה.
 25. עד שהעלהו דָּוִד לעיר דָּוִד.
 26. סד"ע יד.
 27. לשיטת תוס' (סנהדרין כ א). ולשיטת רש"י (שם) בעוד 5 שנים, בשנת 2,890. עי' בעמ" 319 'מלכות איש בושת'.

2,921 רָעַב (שמו"ב כא)	922 רָעַב	923 רָעַב ניסן- תליית 7 מצאצאי שאול, ע"י הגבעונים	924 תשרי- קבורת התלויים עם עצמות שאול ויהונתן ספירת ישראל * קניית גורן אֶרְנָה (שמו"ב כד) [לידת רַחֲבֵעַם ³¹]	925 תיקון סדרי המקדש ³² מרד אדוֹנִיָּה (מל"א א). ניסן- ³³ המלכת שלמה (40) סיון- מות דָּוִד (בן 70). החלום בגבעון - משפט הנשים (ג"פ)	926	927 הריגת שְׁמֵעִי (פ"ב זז)	2,928 אייר- יסוד המקדש ³⁴ 4 לשלמה, 480 ליצ"מ ³⁵ . נשיאת בת פרעה (דש"י ג ג)	929	2,930
2,931	932	933	934	935	936 חשון- גמר בנין המקדש 11 לשלמה תחילת בנין ארמון המלך	937 תשרי- העלאת הארון למקדש וחנוכת המקדש (ילקוט"ש)	938	939	2,940
2,941	942	943	944	945	946	947	948 גמר בנין ארמון המלך (במשך 13 שנים ³⁶) נתינת 20 ערים לחירם (פ"ט יא) מלכת שבא (פ"פ)	949	2,950
2,951	952	953	954	955	956	957	958	959	2,960
2,961	962 אליהו קיבל מאַחֲזִיָּה השילוני ³⁷	963	964	965 רַחֲבֵעַם (17) רַחֲבֵעַם (22) (חלוקת המלוכה)	966	967	968	969 שישק מלך מצרים לקח את האוצרות 5 לרַחֲבֵעַם	2,970
2,971	972	973	974	975	976	977	978	979	2,980
2,981	982 אַבְיָהִים (3) 18 לרַחֲבֵעַם	983	984 אַסָּא (41) 20 לרַחֲבֵעַם	985 נְדָב (2) 2 לאסא	986 בַּעְשָׂא (24) 3 לאסא	987	988	989	2,990
2,991	992	993 עד כאן שקטה הארץ 10 שנים ³⁸	994 מלחמת זָרַח הכושי (דה"ב יז) (11 לאסא ³⁹)	995	996	997	998 חידוש הברית (דה"ב טו) 15 לאסא	999 מלחמה עם בַּעְשָׂא (דה"ב טז) (16 לאסא ⁴⁰)	3,000

31. **סד"ע** (טז): ראהו (-את נכדו רחבעם) דָּוִד שנה אחת. עפ"י פ"ד כא.
 32. דה"א כב-כט, סד"ע יד.
 33. תוסי' ר"ה ב ב ד"ה מקיש, ג א ד"ה תניא. ועי' בהקדמה ללוח עמ' 362 'חישוב שנות המלכים' ובהערות שם.
 34. 7 שנים נוספות היה המשכן בגבעון, עד גמר בנין המקדש. ♦ 410 שנה של ביהמ"ק (עי' הערה 157)
 מחושבים משנה זו.
 35. שנת 2,928 לבריאה (רש"י ע"ז ט א, סד"ע זוטא, צמח דוד, סד"ה). סד"ע (טז): בחצי היובל [שהתחיל בשנת 2,903].
 36. שני הבתים (ביהמ"ק ובית המלך) נבנו במשך 20 שנה. פ"ט י.

37. רמב"ם, הקדמה ליד החזקה. ציון שנה זו עפ"י סדר הדורות.
 38. דה"ב יג כג, סד"ע טז.
 39. סד"ע שם, לגירסת הגר"א. [ולגירסת הספרים בסד"ע - מלחמה זו היתה בעוד 4 שנים, בשנת 15 לאסא. וכן כתבו הרד"ק (דה"ב טז א) וסדר הדורות מספר צמח דוד].
 40. דה"ב (טז א): 36 לאסא, וזה לא יתכן! ופירש בסד"ע (טז): 36 ממות שלמה. והיא שנת 16 לאסא. מפרשים בדה"י שם. הובא גם ברש"י מל"א פ"א לט.

3,010	9 זְמַרִי אֱלֹהִים (שְׁבוּעַת) 27 לְאִסָּא	8	7	6	5	4	3	2 חֲחִילַת הָאֶלֶף הַרְבִּיעִי (חֲחִילַת הָאֶלֶף הַרְבִּיעִי)	3,001 חֲחִילַת הָאֶלֶף הַרְבִּיעִי
3,020	19 קִנְיִית שׁוֹמְרוֹן [וּבְנֵיֶיהָ לְעִיר בִּידָה]	18	17	16	15	14 [סִיּוֹם הַמְרִיבָה עִם תְּבַנִּי] עֲמָרִי מֶלֶךְ מְלָכֹת שְׁלֶמָה (6 שָׁנִים) ⁴² (ס"ע יז) 31 לְאִסָּא	13	12 חֲחִילַת אֶסָּא עִם בֵּית אַחָאב ⁴¹	3,011
3,030	29	28	27 לִימוּד תּוֹרָה לְעַם [וּשְׁקֵט מִמִּלְחָמוֹת מְכַל סְבִיבוֹתָיו] 3 לְמִלְכּוֹתוֹ (דְּה"ב יז)	26	25 יְהוֹשָׁפָט ⁴³ (25*) 4 לְאַחָאב ⁴³	24	23	22 אֶסָּא חֶלְהָ 39 לְמִלְכּוֹתוֹ (דְּה"ב טז)	3,021 אַחָאב (22*) 38 לְאִסָּא
3,040	39	38 מִכָּאן - 3 שָׁנִים בְּלִי מִלְחָמָה (כב א)	37 הַמִּלְחָמָה 'לְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה' (כז)	36 מִלְחַמַּת בֶּן הַדָּד [שְׁנַתִּים ⁴⁵] (פ"ט)	35 רָעַב - שָׁנָה ג'	34 רָעַב - שָׁנָה ב'	33 תְּחִילַת נְבוֹאָת אֱלִיהוּ. תְּחִילַת 3 שָׁנוֹת הָרָעָב ⁴⁴	32	3,031
3,050	49 מוֹת יְהוֹשָׁפָט. יְהוֹרָם (בְּנוֹ הוֹרָג אֶת אָחִיו ⁵¹). מִכְּתָב מֵאֱלִיהוּ לְיְהוֹרָם ⁵² (דְּה"ב כא) תְּחִילַת 7 שָׁנוֹת הָרָעָב ⁵³ (מל"ב ו-ז)	48	47 יְהוֹרָם (8*) 5 לְיְהוֹרָם (ש') [מֶלֶךְ שְׁנַתִּים בְּחַי אָבִיו ⁵⁰]	46	45 ? מִלְחָמָה נִיִּסִּית כִּנְגַד מוֹאָב עֲמוֹן וּבְנֵי שַׁעִיר (דְּה"ב כ) ⁴⁹	44 עֲלִיַּת אֱלִיהוּ (2) לְאַחֲזִיהוּ. ס"ע יז) תְּחִילַת נְבוֹאָת אֱלִישָׁע (19) לְיְהוֹשָׁפָט. ס"ע יט) מִלְחָמָה כִּנְגַד מוֹאָב (מל"ב ג)	43 יְהוֹרָם (12) 18 לְיְהוֹשָׁפָט ⁴⁸ עֲלִיַּת אֱלִיהוּ (2) לְאַחֲזִיהוּ. ס"ע יז) תְּחִילַת נְבוֹאָת אֱלִישָׁע (19) לְיְהוֹשָׁפָט. ס"ע יט) מִלְחָמָה כִּנְגַד מוֹאָב (מל"ב ג)	42 מִלְחַמַּת רְמוֹת גִּלְעָד (אִרְס). מוֹת אַחָאב (כב לה) ⁴⁶ אַחֲזִיהוּ (2*) 17 לְיְהוֹשָׁפָט ⁴⁷	3,041

ועסק בעשיית תשובה ומשפט ציבוריים בערי יהודה ובירושלים (פרק יט), ואח"כ (פ"כ א) באו מואב עמוון והעמונים שבהר שעיר למלחמה [וחנו בעין גדי]. יהושפט מלך 25 שנה, אחאב מת בשנת 18 ליהושפט, א"כ מלחמה זו התרחשה ב-7 השנים האחרונות שלו. בשנתיים האחרונות המליך יהושפט תחתיו את בנו יהורם (רש"י מל"ב ח טז), ומסתבר שמלחמה זו היא בשנים הקודמות לשנתיים אלו. [את האמור בדה"ב (פ"כ לה) 'אַחֲרֵי כֵן אֶתְחַבֵּר יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה עִם אַחֲזִיהוּ... נראה לפרש לא כסדר זמנים, אלא כסיכום לשנות פועלו של יהושפט. עיי' ש פס' לא-לז].

50. מל"ב פ"ח טז במפרשים. ועיי' בעמ' 417 הערה 137.

51. דה"ב פכ"א א-ד, סד"ע יז.

52. סד"ע (ז): 7 שנים 'משגנז' אליהו. ♦ בסדר הדורות (ג"א ו) כותב זאת בשנה הבאה, וכן דוחה בשנה את מלוכת אחזיהו והוא ועתליה מהכתוב בלוח שנים זה. ואולם את שנת יואש כותב בלוח זה, בשנת 3,061.

53. עפ"י סד"ע (יח) שמישחת יהוא למלך היתה בשנה האחרונה (-השביעית) של הרעב. ♦ בשנה זו אמר אלישע הנביא לשונמית ללכת מפני הרעב (שיהיה 7 שנים). מל"ב ח א. ♦ בשנים אלו היו גם פשיטות של גודי ארם בישראל. מל"ב ו. עיי' בעמ' 418 הערה 141.

41. סד"ע (ז): מאז נגזרה גזירה על מלכות דוד שתכלה עם בית אחאב. גר"א: יהורם בן שנתיים. עיי' הערה 46.

42. בתרצה, עד שבנה את שומרון [בשנה השביעית. אחרונה שלון]. פס"ז כג-כד.

43. מצ' (מל"א כב א): לאחר שנה רביעית, בתחילת שנה חמישית. וכן עפ"י לוח הגר"א יהושפט מלך בשנה זו.

44. סד"ע (ז): שנה 13 לאחאב. בסדר הדורות (ג"א לז) כותב שהתחיל הרעב בשנה הבאה. וצ"ע, כיון שמביא שהיא שנת י"ג לאחאב, שהתחיל למלוך בשנת ג"א כ"א (3,021-), א"כ שנה 13 למלוכתו היא שנה זו, 3,033!

45. סד"ע יז, לגירסת הגר"א.

46. סד"ע (שס): ראוי היה יהושפט להרג באותה שעה (-עם אחאב)... ועלתה מלכות לבנו (-יהורם). גר"א: יהורם אז בן 32.

47. מצ': לאחר שנה 17.

48. מצ': לאחר שנה 18. ובמקום אחר (מל"ב א יז) נאמר שיהורם בן אחאב מלך בשנת 2 ליהורם מלך יהודה. וכפשוטו לא יתכן. סד"ע (שס): נחשבת מלכות ליהורם מאז שהיה ראוי אביו יהושפט לההרג. עיי' בלוח בשנה קודמת ובהערה 46.

49. לא מצאתי מתי זמנה של מלחמה זו. בדה"י: לאחר מות אחאב (פרק יח שס), שב יהושפט לירושלים

3,060	59	58 ? [בשנים אלון חזאל מלך ארם התחיל להכות בישראל ⁵⁹	57	56	55 שנה אחרונה של הרעב ⁵⁷ [מצור ארם על שומרון] יהוא ⁵⁸ (28) עתליה ⁶	54 אחזיהו ⁵⁵ (1) 11 / 12 ⁵⁶ ליהורם (17)	53	52 'תחלואים רעים' של יהורם (מלך יהודה, שנתיים לפני מותו) (דה"ב כא יט)	3,051 ? בימי יהורם ⁵⁴ פשעה אדום והמליכו מלך, ויהורם נלחם בהם
3,070	69	68	67	66	65	64	63	62	3,061 יואש ⁶⁰ (40) 7 ליהוא
3,080	79	78	77	76	75	74	73	72	3,071
3,090	89	88	87	86	85	84	83 יהואחז ⁶¹ (*17) בןק הבית של יואש ⁶⁰ 23 ליואש	82	3,081
3,100	99	98 יהואש ⁶² (*16) [מלך שנתיים בחיי אביו ⁶³] 37 ליואש ⁶⁴	97	96	95	94 לאחר מות יהוידע עבדו עז ⁶¹ [סוף ימי יואש] (דה"ב כד) יואש שיחד [עם אוצרות המקדש] את מלך ארם, שלא יעלה לי-ם ⁶² (מל"ב יב)	93 ? מות יהוידע הכהן [בן 130] ⁶¹	92	3,091
3,110	109	108 ? לידת ישעיה הנביא ⁶⁹	107 סימן החיצים (מל"ב יג) מות אלישע ⁶⁸ (10 ליהואש ⁶⁷ ס"ע יט)	106	105	104	103	102	3,101

54. מל"ב פ"ח כ-כב. לא מצאתי מקור מהי השנה המדוייקת אצל יהורם.
 55. 'בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו כמלכו' (דה"ב כב ב), ופירושו חז"ל (סד"ע יז): 42 שנה עברו מתחילת החיתון עם בית אחאב, בשנת 3,012.
 56. עיי' בספר מלכים הערה 807.
 57. אז צעקה השונמית על גזילת ביתה. מל"ב ח ג.
 58. סד"ע (יח): בשנה האחרונה (-השביעית) של הרעב נמשח חזאל למלך ארם, ויהוא למלך ישראל.
 59. מל"ב פ"י לב-לג.
 60. בשנתו ה-23 (מל"ב יב ז). סד"ע (סח): 155 שנה מבנין המקדש [בשנת 2,928].
 61. סד"ע (סח): נולד בזמן הקלקלה בימי שלמה. א"ה- אם נולד בשנה אחרונה לשלמה מת כאן. ויתכן כמה שנים קודם.
 62. רש"י (מל"ב יב יח): אחרי מות יהוידע.
 63. רד"ק ומצוי מל"ב ג י. ועיי' בסדר עמ' 419 עולים הערה 149.

64. צמח דוד (אלף הרביעי שנת צח): יהואש מלך בשנה זו. [וצ"ל שמלך לפני ניסן (עיי' בהקדמה ללוח עמ' 362 יחישוב שנות המלכים), כי בניסן מתחילה שנה 38 ליואש]. * חשבון 16 שנות יהואש: מתחילים לחשבם בעוד שנתיים (משנת 3,100), לאחר מות אביו (מצוי מל"ב ג י), וסיומם במיתתו בשנת 3,115 [אף שבנו ירכעם התחיל למלוך 3 שנים בחייו, עדיין לא היתה מלכות 'שלמה'. עיי' הערה 71].
 65. מלחמת ארם היתה בדיוק שנה (לתקופת השנה) לאחר הריגת הנביא זכריה (דה"ב כד כג ומצוי סח). חז"ל (איכה רבה פתיחתא כג): הרגוהו ביוה"כ. וא"כ ארם נלחמו גם ביוה"כ, ואז נהרג יואש.
 66. 15 שנה אחרונות של מלכותו מרדו בו, ומאז מלך בנו. עיי' להלן בשנת 3,115. ובסדר עולים עמ' 420 הערה 155.
 67. גר"א סד"ע יט, הובא בעמ' 420 הערה 151.
 68. הגר"א (סד"ע יט): התנבא 65 שנה. [תחילת נבואתו בשנת 3,043, שנה שניה לאחזיה בן אחאב (סד"ע יז: אז נגזו אליהו), אותה שנה שמלך אחיו יהורם].
 69. ילקו"ש (ישעיה שפה): חי 120 שנה. ועיי' בלוח בשנת 3,228. [לפי מה שיצא לנו כאן בחשבון השנים, בסמוך למות אלישע נולד ישעיה! ואולי לא בחינם שמותיהם דומים].